

תנו רבנן: זבחי שלמי ציבור טעונין תנופה נוספת לאחר שחיטה, אחר שהונפו כבר מחיים. ותנופתן כמות שהן, דהיינו, בשלמותן, דברי רבי. וחכמים אומרים: אין מניפין אותם שלמים אלא מקיים את התנופה בחזה ושוק שלהן בלבד. (47)

והוינן בה: במאי קא מיפלגי רבי ורבנן?

אמר ליה רב חסדא לרב המנונא, ואמרי לה — רב המנונא לרב חסדא: בדון מינה ומינה או בדון מינה ואוקי באתרה קא מיפלגי.

והיינו, דבר הלמד מחברו בגזירה שוה האם חייבים ללמוד את כל הפרטים מהדבר המלמד, שכאילו נכתב הדבר הלמד במקומו של המלמד [וזהו "דון מינה ומינה", דהיינו, דהדבר הלמד הרי הוא "מינה" ממש של הדבר המלמד] או דאפשר ללמוד רק פרט מסוים מהדבר המלמד, דאמרינן "דון מינה" בגזירה שוה ותלמד את הפרט המסוים בלבד, ומשלמדת פרט זה שוב "אוקי [לדבר הלמד] באתריה", שלגבי שאר הפרטים הרי הוא נשאר בדיני מקומו.

רבנן סברי, דון מינה ומינה: מה זבחי שלמי

יחיד טעונין תנופה אף זבחי שלמי צבור טעונין תנופה.

ומינה — מה התם, בשלמי יחיד, טעונין תנופה בחזה ושוק אף הכא נמי בשלמי ציבור טעונין תנופה רק בחזה ושוק.

ורבי סבר דון מינה ואוקי באתרה: מה זבחי שלמי שלמי יחיד טעונין תנופה אף זבחי שלמי ציבור טעונין תנופה.

ואוקי באתרה — התם הוא דחזה ושוק בלבד טעונין תנופה אבל הכא בשלמי ציבור — כמות שהן הן מונפין, כמות שהן בחיים, בשלמותן. (48)

רב פפא אמר: דכולי עלמא אית להו דילפינן בב-ב דון מינה ומינה. והיינו טעמא דרבי, כי התם. מה התם, בשלמי יחיד, מניפים דבר שהוא מתנה לכהן, את החזה והשוק, אף הכא מניפים דבר שמתנה לכהן, וכאן שלמי העצרת ניתנין כולן לכהן, ולכן מניפין אותן בשלמותן.

רבינא אמר: דכולי עלמא אמרי דון מינה ואוקי באתרה, ולכן סבר רבי שמניפים אותן

התנופה בשלמי ציבור שחוטין מצד דין שלמים הכללי שבהם, אלא מצד דין כבשי עצרת שבהם, וכל הלימוד משלמי יחיד הוא רק לענין עצם מעשה התנופה, אבל גדרה הוא שונה לחלוטין, ומשום כך סובר רבי שמניפין אותן כמות שהן, שהרי צורת התנופה שנאמרה בכבשי עצרת הוא ככולן, וכמו בחיים. ונסתפק הגרי"ז שם, האם לרבנן גדר התנופה הוא מצד דין שלמים הכללי שבהם, או שבאמת הוא מצד שם כבשי עצרת שעליהם, ורק שאין מקור מן הפסוק להצריך תנופה אלא בחזה ושוק, וכמו בשלמי יחיד.

כתב בתנופת שלמים דין זה שמולין לארבע רוחות. וכן הוא בתורת כהנים [צו טז ג].

47. הגרי"ז מקדק מלשון הרמב"ם [תמידין ומוספין ח יא], שלא היו מניפין את האימורין של שלמי ציבור לרבנן, אלא חזה ושוק, אולם הביא, שהראב"ד בפירושו לתורת כהנים [צו טז ה] כתב, שגם את אימוריהן היו מניפין.

48. בחידושי רי"ז הלוי [לט ב] מבאר באריכות ענין זה, וכתב, שלפי רבי הדבר פשוט, שאין גדר

ומשנין: מיעט רחמנא גבי זבחי שלמי ציבור "אותם", אותם מניפים, למעוטי זבחי שלמי יחיד מתנופה!

ותו הוינן בה: ויהיו זבחי שלמי ציבור טעונין סמיכה מקל וחומר: ומה זבחי שלמי יחיד, שאין טעונין תנופה חיים, טעונין סמיכה. זבחי שלמי ציבור, שטעונין תנופה חיים, אינו דין שטעונין סמיכה? (49)

אמר רבינא: גמירי מסיני שיש רק שתי סמיכות בציבור ותו לא, האחת בפר העלם דבר, והשניה בשעיר המשתלח, כפי שמבואר במפורש, ולכן אין סמיכה בשלמי ציבור.

ותו הוינן בה: ויהא אשם מצורע טעון

שלמים. והיינו טעמא דרבנן דמניפים רק חזה ושוק, משום דכתיב בשלמי יחיד "שלמיהם" בלשון רבים, ריבויא הוא, ללמד שגם שלמי ציבור מניפים את חזה ושוק שלהן ולא את כולן.

שנינו במשנה: רבי שמעון אומר: שלשה מינין טעונין שלש מצות, שתים בכל אחד, ושלישית אין בהן. וכו'.

והוינן בה: ויהיו זבחי שלמי יחיד טעונין תנופה חיים מקל וחומר: ומה זבחי שלמי ציבור, שאין טעונין סמיכה חיים, טעונין תנופה חיים. זבחי שלמי יחיד, שטעונין סמיכה חיים, אינו דין שטעונין תנופה חיים?!

התנופה מתייחסת רק אל החזה ושוק שאותם מניפין, אולם בכבשי עצרת, אף על גב שגם בהם התנופה היתה נעשית בחזה ושוק, מכל מקום התנופה מתייחסת לכל הקרבן כולו, שהכבשים מתקיים בהם תנופה על ידי חזה ושוק שלהם, ומשום שבשלמי יחיד יש שם מיוחד לחזה ושוק, שהרי הם חלוקים בדינם מכל שאר בשר הקרבן, בזה שהם אסורים לזרים, אבל בכבשי עצרת שכל הבשר נאכל לכהנים, אם כן אין שום דין ושם מיוחד על החזה ושוק, ועל כרחק שהגדר הוא, שבתנופתם הרי הוא מקיים דין תנופה בכל הקרבן.

49. בזבחים [לג] נחלקו אמוראים, האם סמיכה באשם מצורע הוא מן התורה או רק מדרבנן. והקשו התוס' שם, לדברי האומר שהוא מדרבנן, אם כן איך אפשר ללמוד שלמי ציבור משלמי יחיד להצריך סמיכה, הרי יש לומר אשם מצורע יוכיח, שטעון תנופה חי ואינו טעון סמיכה. והניחו בקושיא. והגרע"ק איגר שם כתב

וכתב שחקירה זו תלויה במחלוקת שבין רש"י והרמב"ם, שלעיל בברייתא נחלקו תנאים כיצד לפרש את הפסוק "והניף וגו' על לחם", האם הכבשים מלמעלה או הלחם מלמעלה. ורש"י מפרש ברייתא זו לענין תנופת הכבשים בחיים, אולם מדברי הרמב"ם [תמידין ומוספין ח יא] מבואר שהמחלוקת היא רק בשחוטין, אבל בחיים היו מניפין את הכבשים לבדם בלא הלחם. וביאר הגרי"ז, שרש"י סובר שתנופתן שחוטין אינה כלל מצד דין כבשי עצרת הנאמר בפסוק זה ד"והניף", אלא הוא מהדין הכללי של שלמים, ובזה לא נחלקו כלל תנאים אלו, אלא דינו ככל תנופות קרבן שבאים עם לחם, [שלמדנו לעיל בגמרא שהלחם היה מלמעלה], וכל מחלוקתם היא רק לענין תנופתן חיים שנלמד מפסוק זה ד"והניף", אולם הרמב"ם סובר שתנופתן שחוטין גדרו הוא מצד שם כבשי עצרת שבהם. ולכן מפרש שבזה נחלקו, כיצד לפרש את הפסוק ד"והניף". ועוד הוסיף הגרי"ז לבאר בשיטת הרמב"ם, שבאמת בשלמי יחיד,

ומשנין: מיעט רחמנא גבי זבחי שלמי יחיד, "אותו", דהוי "אותו" למיעוטי אשם מצורע מתנופה לאחר שחיטה.

תנו רבנן: חמשה שהביאו קרבן אחד — אחד מניף על ידי כולם [במקום כולם].⁽⁵¹⁾

תנופה כשהוא שחוט מקל וחומר: מה זבחי שלמי יחיד, שאין טעונין תנופה חיים, טעונין תנופה שחוטין. אשם מצורע שטעון תנופה חי, אינו דין שטעון תנופה שחוט? !⁽⁵⁰⁾

כמה אוחזים ביחד, לא יתכן לעשות באופן שלא תהיה חציצה, ולכן גזרו ואמרו שלעולם שותפין אינם מניפין יחד. ולכאורה היה אפשר לבאר באופן נוסף, שהריטב"א כתב שם לבאר הלשון "כהן מניח ידו תחת ידי הבעלים", [אף על גב שבאמת שניהם אוחזין בידיהם], שהכונה הוא, שהבעלים עיקר והכהן אינו אלא מסייע. ולכאורה כונתו לומר, שבאמת אילו היו שניהם אוחזין יחד, באופן שכל אחד יכול להחזיק בעצמו שלא יפול ארצה, באופן זה אין כאן תנופה כלל, שהרי מצינו במלאכת שבת שאם עשו שני אנשים מלאכה ביחד באופן ש"זה יכול וזה יכול", פטורים שניהם, ומשום שכל פעולה של כל אחד מהם, אינה אלא כמסייע, שאין בו ממש, שהרי השני יכול לעשותה בלעדיו, ולכן הצריך הריטב"א שיהיה הבעלים אוחזו ממש בידיו, והכהן אינו אלא כמסייע, שאז הדין לענין שבת "זה יכול וזה אינו יכול, זה שיכול חייב", וגם כאן, מאחר שעיקר התנופה בבעלים היא, לכן די לנו במה שהבעלים נחשב לעושה את עיקר התנופה, אף על גב שהכהן אינו אלא כמסייע שאין בו ממש. ומיושבת הקושיא הנ"ל, שלענין שותפין אי אפשר שכולם יהיו מניפין יחד, שהרי בזה ודאי שכולם צריכים לעשות את עיקר התנופה, שהם הבעלים.

והתוס' סוכה [לז] הקשו עוד, הרי מין במינו אינו חוצץ, וידי הכהן עם ידי הבעלים הרי הם כמין אחד, ומדוע חוצצים, ותירצו [בתירוקן הב'] שכלל זה דמין במינו אינו חוצץ, הוא דוקא באופן שכן הוא גם הרגילות, אבל באופן שאין זה דבר הרגיל, חוצץ. והברכי יוסף [או"ח

ליישב, שיש לומר שצורת הקל וחומר הוא כך, ומה שלמי יחיד שאינם טעונים תנופה ב' פעמים, טעונים סמיכה, שלמי ציבור הטעונים תנופה ב' פעמים, אינו דין שיהיו טעונים סמיכה, ובוה ודאי שלא שייך כלל לומר אשם מצורע יוכיח, שהרי גם בו אין אלא תנופה אחת, ועיי"ש.

50. הקרן אורה העיר, שלכאורה היה אפשר גם ללמוד משלמי ציבור באופן זה, ומה שלמי ציבור שאינם טעונים סמיכה, טעונים תנופה שחוט, אשם מצורע שטעון סמיכה, [מן התורה, לדברי האומר כן בזבחים כנ"ל], אינו דין שיהיה טעון תנופה שחוט. ותירץ, מאחר ושלמי ציבור עצמם שטעונים תנופה שחוט, לא נאמר דין זה בגופם, אלא נלמדים הם בבנין אב משלמי יחיד, והרי בזבחים [נא] נשאה הגמרא בספק האם דבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בקל וחומר, לכן כשבאנו ללמוד על אשם מצורע שיהיה טעון תנופה שחוט — מקל וחומר, נקטנו שלמי יחיד, שנאמר בהם דין זה בפירוש.

51. לקמן [צד] מבואר בגמרא הטעם שאין כולם מניפין יחד, שבאופן זה יהיה חציצה בין הקרבן לידי הבעלים. והטהרת הקדש הקשה לשיטת הריטב"א [שהובא לעיל], שהבעלים והכהן אוחזים זה בצד זה באופן שאין חציצה, אם כן למה לא יעשו כן גם כמה שותפין, שיניפו זה בצד זה? והביא שם לתרץ, שאמנם שני אנשים יכולים לאחוז יחד באופן שלא יהיה חציצה, וכמו הכהן והבעלים, אבל ודאי הוא שכאשר

כמו רמש הנע ונד [התרגום של רמש — רחשין], כיון שהשמן נמצא בכלי עמוק הרי הוא מרוכז ביחד ואינו מתפשט, ולכן מתקבלות המנחות הנאפות בו כשהן רכין.

ואילו **מחבת** אינה עמוקה אלא **צפה**, שטוחה, שמתפור השמן על כל המשטח השטוח, ולכן **מעשיה**, דהיינו, המנחות הנאפות עליה, מתקבלות כשהן **קשיין**.⁽⁵⁴⁾

גמרא:

שינו במשנה שרבי יוסי הגלילי מחלק בין מחבת למרחשת בכך שלמחבת אין כיסוי ולמרחשת יש כיסוי.

והוינן בה: **מאי טעמא**, דהיינו, מנא ליה, לרבי יוסי, חילוק זה של כיסוי הכלי בין מחבת למרחשת?

אילימא שלמד זאת ממשמעותה של מנחת "מרחשת", דמשמע **דאטיא**, שהיא באה

והאשה — כהן מניף על ידה.⁽⁵²⁾

וכן השולח קרבנותיו ממדינת הים — כהן מניף על ידו.⁽⁵³⁾

א-ג

מתניתין:

האומר: הרי עלי להביא מנחה העשויה במחבת — לא יביא מנחה העשויה במרחשת.

וכן האומר: הרי עלי מנחה במרחשת — לא יביא במחבת.

מה בין מחבת למרחשת?

מרחשת יש לה כיסוי, מחבת אין לה כיסוי — דברי רבי יוסי הגלילי.

רבי חנינא בן גמליאל אומר: **מרחשת עמוקה, ומעשיה רוחשין**, שכאשר נוגעים במנחה הנאפית בשמן, נע ונד השמן בתוכה,

יהודה [לקמן צג] שירוש אינו סומך. והרמב"ם [מע"ה"ק ט טו — טז] לא הזכיר אופן זה. וביאר **האור שמח** [פסוה"מ ו ד] שהוא גם סוכר כתירוץ התוס' בגיטין, ומאחר שהרמב"ם [מע"ה"ק ג ט] פוסק שירוש סומך, ממילא לא שייך כלל דין זה.

54. רש"י מפרש שמאחר והמרחשת עמוקה, ממילא מעשיה רכין, וכן במחבת מאחר והיא צפה, מעשיה קשיין, אולם הרמב"ם [מע"ה"ק יג ז] מפרש שהמנחת מרחשת היתה נבללת בלילה רכה קודם שהכניסוה למרחשת, שמאחר והמרחשת יש לה תוך, לכן היה אפשר לעשותה רכה, אבל במחבת שאין לה תוך, אילו היו עושים אותה רכה, היתה יוצאת מן הכלי לכאן

עד ב] כתב לתרץ, שדוקא באופן ששני הדברים הם גם גוף אחד, אבל בשני גופים אפילו הם מין אחד, חוצצין.

52. כתבו האחרונים, שמלשון זה יש משמעות כשיטת רש"י שהובא לעיל [סא], שהאשה עושה שליח את הכהן שיניף בעבורה.

53. התוס' הקשו, ממה שמבואר בגיטין [כח], שאי אפשר לשלוח קרבן ממדינת הים כדי להקריבה, הואיל ואין הבעלים יכולים לסמוך עליו, [דאף על גב שאין הסמיכה מעכבת, מכל מקום לכתחילה אין לבטל מצותה]. ובגיטין תירצו התוס', שכאן בברייתא מדובר בירוש המביא קרבן שירשו, וסוכר תנא דברייתא כרבי